

Dünya mətbuatında

Andreas Şleyxer:

“Gələcək sizi tənqidi düşüncəyə görə mükafatlandıracaq”

Andreas Şleyxer 20 ildir ki, dünyanın ən böyük təhsil rəsədxanası olan İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının (OECD) Təhsil və bacarıqlar departamentinin direktorudur. Ali kateqoriyalı riyaziyyatçı müəllim statistika ilə məşğul olur və beş qitədə təhsil sistemlərinin reallıqlarını yaxşı bilir. Bundan əlavə, dünyanın ən nüfuzlu beynəlxalq təhsil qiymətləndirməsinin (PISA) hərəkətverici qüvvəsidir.

Andreas Şleyxer İspaniyanın “La Vanguardia” qəzetinə verdiyi müsahibədə məktəb, şagirdlər, ailə arasındakı münasibətlərin yaxşılaşdırılmasının vacibliyindən danışib və qeyd edib ki, cəmiyyətin kifayət qədər resursları var, lakin onlar yenidən təşkil edilməlidir.

- Akademik uğurun ölçülə bilən məqsədləri varmı?

- Akademik performans vacibdir, lakin məktəb təkcə öyrənmə deyil, həm də tərbiyədir. PISA şagirdlərin sosial və emosional nəticələrini də ölçür. Şagirdlər nə dərəcədə motivasiyalıdır? Özləri öyrənə bilirlərmi? Həyata hazır olduqlarını hiss edirlərmi? PISA-da bu suallara cavab var. Məsələn, Singapur riyaziyyat üzrə PISA reytingində çox yüksək yer tutur, lakin emosional rifah və ya şagird-müəllim münasibətlərində bu, belə deyil. Sınıflarda öyrənmə boşluqlarını müəyyən və mentor kimi çıxış edən yaxşı müəllimlər olmalıdır.

“Məktəblərdə mobil telefonların istifadəsi pandemiya zamanı məktəblərin bağlanmasıdan daha çox mənfi təsir göstərir”

- Müəllimləri ən yaxşı bilikləri öyrətməyə necə təşviq etmək olar? Onlara daha çox məşğ olmaqla?

- Məsələn əməkhaqqı deyil, işin təşkili və müəllimin dəstəyidir. Müəllimlər təhsilənlərin ehtiyaclarını daha yaxşı qarşılamaq, onları başa düşmək, onlara necə dəstək olmağı bilmək üçün daha çox vaxta ehtiyac duyurlar. Peşəkar karyera da bir vasitə ola bilər. Müəllimə deyə bilərsiniz ki, iki ildir çətin məktəbə gedir və karyeranızda irəliləyirsinizsə biz sizə dəstək olacağıq. Vyetnam və Braziliya buna nail oldu.

- İspan tələbələr məktəbdə çox vaxt keçirirlər. Niyə daha yaxşı nəticələr əldə etmirlər?

- Bütün sözlər imtahanlarda yüksək nəticələr əldə etməyə yönəlib. Əgər daha çox riyazi məzmun öyrədirsinizsə, şagirdlər səthi öyrənirlər. Onların əsas riyazi anlayışları yaxşı öyrənmələri və ya riyaziyyatçı kimi düşünmələri daha vacibdir. Söhbət təlim təcrübəsinin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasından gedir.

- Və bunu necə yaxşılaşdırmaq olar?

- Pandemiya zamanı bir çox şagird çoxlu videodərs aldı, lakin onlardan yalnız 13%-i “Müəllimim məndən necə yaşadığını soruşdu” dedi. Əgər müəllimlər sınıfdənkənar vaxtlarda təhsilənlərlə, xüsusən də ən çox imkansız şagirdlərlə artıq vaxt keçirəydilər, onları tədrisə daha çox cəlb edə bilərdilər. Şa-

girdlərin müəllimlə daha yaxşı şəxsi münasibətləri olardı. İntizam daha yaxşı olardı. Bütün bunlar həqiqətən vaxtın keyfiyyətindən asılıdır. Müəllim üçün asan deyil. Və texnologiya bunu daha da pisləşdirir.

- Hansı mənada?

- Məktəblərdə mobil telefonların istifadəsi pandemiya zamanı məktəblərin bağlanmasıdan daha çox mənfi təsir göstərir. Məktəbdə mobil telefondan istifadəni qadağan etsəniz də, uşaqlar hələ də evdə gecə yarısına qədər ondan istifadə edəcəklər. Bu, valideynlərin məktəblərlə münasibətlərinin pozulmasını əks etdirir. “Mən uşağı məktəbə yaxşı təhsil alması üçün gətirirəm”. Valideynlər tədrisdə fəal iştirak etməli, təhsilin dəyərini öz uşaqlarına ötürməli və müəllimə hörmət etməlidirlər. Problemlər dəfələrlə müzakirə olunacaq. Müəllim vasitəsilə gündəlik ünsiyyət qurmaq lazımdır. Bu sosial struktur bərpa olunmalıdır. PISA-da biz məktəbə aid olma hissəsinin aşağı olduğunu görürük.

- Məktəb ciddi problemlərlə üzləşir. Gənclərin yalnız 10%-dən azı məlumat və rəyləri ayırd edə bilir...

- Bəzən biz elmi inanc kimi öyrədirik. Onları, bir növ, hansısa elmi nəzəriyyəyə inanmağa məcbur edirik və sonra bütün bu tapşırıqları praktikada veririk və nəticədə düzgün cavabları xatırlayıb-xatırlamadıqlarını yoxlayırıq. Beləliklə, məktəb sizə bir şeyə inanmağı və onu yadda saxlamağı öyrədər.

Cavabları öyrədirik. Sual vermirik. Buna görə şagirdlərə rəqəmsal dünyanı gəzməyə kömək etməyin ən yaxşı yolu onlara rəqəmsal alətlər vermək deyil, müstəqil düşünməyi öyrətməkdir. Keçmişdə mən itaət etdiyiniz üçün sizi mükafatlandırdım. İndi isə hazırkı reallıq və gələcək sizi tənqidi düşüncəyə görə mükafatlandıracaq.

- Bu, texnologiyaya necə təsir edəcək?

- Texnologiya müəllimlərin əlində çox güclü alət ola bilər. Elm üçün genişlənməmiş reallıq haqqında düşünək. Bu, heyranamızıdır. Siz virtual laboratoriyada və digər bu kimi sahədə işləyə bilərsiniz. Və şagirdlərin fərqli şəkildə necə öyrəndiklərini təhlil edə bilərsiniz. Texnologiya şagirdlərin əlində olduqda, mobil cihazların istifadəsi son dərəcə mənfi təsir göstərir. Texnologiya sinifdə olmalıdır, lakin görünməməlidir.

- Oktyabr ayında müəllimlərin TALIS hesabatının nəşrini görəcəyik. Son hesabatda yalnız hər beş müəllimdən biri düzgün qiymətləndirildiyini hiss etdi. Bunu necə dəyişə bilərik?

- İntellektual cəhətdən cəlbədic bir karyera təklif etmək lazımdır. Müəllimlərin sosial statusunu artırmaq istəyirsinizsə, onlara daha maraqlı bir iş verməlisiniz. Onlar təkcə riyaziyyat müəllimləri olmamalı, həm də digər müəllimlərlə əməkdaşlıqda öyrənmə mühitinin yaradılması üçün məsuliyyət daşımalıdırlar. Digər tərəfdən, məktəblər yaxşı olduqları

zaman deyil, problemlər olduqda xəbər başlıqlarına çıxırlar. Finlandiya ibtidai sinif müəllimlərinə İspaniyadakından üçdə bir dəfə az pul ödəyir, lakin müəllim peşəsinə daha çox iddiaçı gəlir. Maddi cəhətdən deyil, cəlbədic bir karyera olduğuna görə bu peşəyə üstünlük verənlər çoxdur.

- Gənclər müəllimlərin dediklərinin istehlakçısı olmaq istəmərlər, daha çox təcrübəyə əsaslanan öyrənmə mühiti istəyirlər. Bugünkü gəncliyi hansı keyfiyyətlər müəyyənləşdirir?

- Bəli, gənclər müəllimlərin dediklərinin istehlakçısı olmaq istəmərlər. Öyrənmənin bir hissəsi olmaq, özlərini görmək istəyirlər. Düşünürəm ki, idrak, sosial və emosional öyrənmə arasındakı tarazlıq dəyişdi. Bugünkü gənclər daha orijinal, təcrübəyə əsaslanan öyrənmə mühiti tələb edirlər. Müəllimlərinin varlığını, dəstəyini tələb edirlər. Onlar rəqəmsal aborigenlərdir. Texnologiya onlar üçün həyatlarının bir hissəsidir. Və düşünürəm ki, bu, son 20 ildə deyil, 10 ildə gördüyümüzə olduqca əhəmiyyətli bir fərkdir. Böyük dəyişikliklər oldu. Əslində bu dəyişikliyin mənfi tərəfini tez-tez görürük. Çox müsbət dəyişikliklər də görürəm. Öz gələcəyi, təhsili üçün daha çox məsuliyyət daşıyan bir çox gənc görürəm, onlar daha macəraçıdırlar. Problem ondadır ki, məktəb dəyişməyib. Bizdə XXI əsrin uşaqları, XX əsrin zehniyyəti ilə işləməkdə davam edən müəllimlər və XIX əsrin məktəb məmarlığı var.